

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

υποστρατήγου ε.α. Νικολάου Ζαρκάδα

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΠΕΤΑ {4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1822}

Εισαγωγή

Τον μήνα Μάρτιο του 2021 συμπληρώθηκαν διακόσια χρόνια από την κήρυξη της επανάστασης του 1821, η οποία αποτέλεσε τον σημαντικότερο σταθμό της ιστορίας του νεοελληνικού έθνους.

Είναι γνωστό, και ιστορικά αποδεδειγμένο ότι, κατά την διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα και ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια αυτού μεγάλες μάχες, νίκες και θυσίες, αλλά και σημαντικές ήττες και καταστροφές σηματοδότησαν την νικηφόρο πορεία των Ελλήνων προς την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και την απελευθέρωση της Πατρίδας μας.

Μια από τις μεγαλύτερες μάχες και μάλιστα αυτή, η οποία κατέληξε σε καταστροφική ήττα των Ελλήνων, ήταν η Μάχη του Πέτα στην περιοχή της Άρτας στις 4 Ιουλίου 1822.

Τα προ της Μάχης Γεγονότα

Η διοίκηση της επανάστασης μόλις συγκροτήθηκε, μετά την Πρώτη Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου, με έδρα την Κόρινθο και πρόεδρο του Εκτελεστικού σώματος τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, αποδέχτηκε το αίτημα των επαναστατημένων κατοίκων του Σουλίου για επείγουσα αποστολή ενισχύσεων. Η διοίκηση έμεινε πιστή και διατήρησε τον κανόνα ότι "μόνο η πολιτική επιτηδειότητα δεν αρκεί, εάν δεν συνοδεύεται και με στρατιωτική ικανότητα".

Αποφασίστηκε η οργάνωση και συγκρότηση εκστρατευτικού σώματος και η διενέργεια εκστρατείας στην Ήπειρο με αρχηγό στα πολιτικά και στρατιωτικά θέματα τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο.

Το εκστρατευτικό σώμα συγκροτήθηκε από ένα σύνταγμα πεζικού μια διλοχία φιλελλήνων αποτελούμενη από Ιταλούς, Γερμανούς και Πολωνούς, το

σώμα των Επτανήσιων, την προσωπική φρουρά και το επιτελείο του αρχηγού της αποστολής Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου.

Συγκροτήθηκε και οργανώθηκε στην Κόρινθο και κινούμενο ατμοπλοϊκά δια μέσου των Πατρών έφθασε στο Μεσολόγγι και στη συνέχεια αναχώρησε για το Κομπότι της Άρτας. Ενδιάμεσα στάθμευσε στην περιοχή της τοποθεσίας Λάσπη, μεταξύ Βραχωρίου και Καρβασαρά {σήμερα, Αγρινίου και Αμφολιχίας, αντίστοιχα}, όπου ενσωματώθηκαν και σώματα ατάκτων και έτσι η δύναμη του εκστρατευτικού σώματος έφθασε στις 3.000 ή, σύμφωνα με άλλες ιστορικές πηγές, στις 4.000 άνδρες. Μετά την ενσωμάτωση και των ατάκτων η συνολική δύναμη κινήθηκε προς το Κομπότι, όπου στις 9 Ιουνίου 1822 έφθασε και στρατοπέδευσε.

Τις επόμενες ημέρες έλαβαν χώρα οι πρώτες ελληνοτουρκικές αψιμαχίες και συγκρούσεις, από τις οποίες σπουδαιότερες είναι αυτή της 23ης Ιουνίου στο Κομπότι με νικηφόρο για τους Έλληνες αποτέλεσμα και ακόμη κρισιμότερη και αποτελεσματικότερη αυτή της 29ης Ιουνίου στην τοποθεσία Πλάκα, ήτοι δίπλα στην μετέπειτα ιστορική μονότοξη λιθόκτιστη γέφυρα επί του ποταμού Αράχθου.

Στη συνέχεια, μετά από τις αλλεπάλληλες αυτές συγκρούσεις και αναμετρήσεις όλη η δύναμη του εκστρατευτικού σώματος την 1η Ιουλίου 1822, περίπου δύναμης 3.000 ή 4.000 ανδρών, βρέθηκε συγκεντρωμένη στο χωριό Πέτα, πέντε χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Άρτας, έναντι 7.000 Τούρκων, οι οποίοι είχαν στρατοπεδεύσει μέσα στην πόλη της Άρτας.

Η Διεξαγωγή της Μάχης

Μετά από αυτές τις συγκρούσεις και εξελίξεις η πολεμική αναμέτρηση ανάμεσα στα δύο αντίπαλα στρατόπεδα ήταν αναμενόμενη. Το Πέτα είναι ημιορεινό και οχυρό χωριό περικλείεται από δύο σειρές υψωμάτων. Μια με χαμηλό υψόμετρο και μπροστά από το χωριό, στην οποία παρατάχθηκαν οι τακτικές δυνάμεις των Ελλήνων και των Φιλελλήνων και μια δεύτερη σειρά υψωμάτων και πλέον επιμήκης πίσω από το χωριό, η οποία καταλήφθηκε από τα άτακτα στρατιωτικά σώματα.

Στρατιωτικός διοικητής του πεδίου της μάχης ορίστηκε και ανέλαβε ο γερμανός Νόρμαν, ενώ ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος με τον επικεφαλής της φρουράς του Θεόδωρο Γρίβα και το επιτελείο του εγκαταστάθηκε στο χωριό Λαγκάδα του Μακρυνόρους, μερικά χιλιόμετρα μακριά από το κυρίως πεδίο της μάχης.

Στις 4 Ιουλίου 1822, πολύ ενωρίς το πρωί ο Κιουταχής επιτέθηκε από την Άρτα κατά της τοποθεσίας του Πέτα από δύο κατευθύνσεις. Μετωπικά εναντίον των τακτικών ελληνικών δυνάμεων, χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα, και κυκλωτικά εναντίον των ατάκτων σε μια προσπάθεια να περικυκλώσει και να κτυπήσει την ελληνική αμυντική διάταξη από τα νώτα.

Ενώ η μάχη ξεκίνησε ευνοϊκά για τις ελληνικές δυνάμεις, στη συνέχεια από σύγχυση, έλλειψη καλής επικοινωνίας και συντονισμού, αλλά και κακής διοίκησης των ατάκτων και σωρείας άλλων λαθών και ενεργειών, η αρχική υποχώρηση των τουρκικών δυνάμεων μετατράπηκε σε νίκη και κατάληψη της τοποθεσίας των ατάκτων ελληνικών δυνάμεων.

Η επιτυχημένη αυτή έκβαση της κυκλωτικής ενέργειας των Τούρκων είχε ως άμεσο και αποφασιστικό αποτέλεσμα την αναπτέρωση του ηθικού των επιτιθέμενων εναντίον της κυρίας διάταξης των ελληνικών τακτικών αμυνομένων στρατιωτικών δυνάμεων με επακόλουθο τη διεξαγωγή μιας αιματηρής μάχης με σημαντικές απώλειες σε έμπυχο δυναμικό, αξιωματικούς και οπλίτες. Ο Νόρμαν βαριά τραυματισμένος και αφού έκρινε μάταιη την κάθε προσπάθεια αντίστασης αποφάσισε και διέταξε την υποχώρηση των ελληνικών δυνάμεων στην περιοχή του χωριού Λαγκάδα. Εκεί έφτασαν “γυμνοί, ανυπόδητοι και το χείριστον νήστες”. Οι Φιλέλληνες αποκόπηκαν και κυκλώθηκαν, πολέμησαν όμως με απaráμιλλο ηρωισμό και αυτοθυσία “φονεύοντες και φονευόμενοι” και τελικά θυσιάστηκαν.

Τα Αίτια της Καταστροφής

Τα σοβαρότερα αυτών συνοψίζονται και περιγράφονται στις γραμμές που ακολουθούν.

Η σημαντική υπεροχή των τουρκικών δυνάμεων σε ανθρώπινο δυναμικό, σε πολεμικό ανεφοδιασμό και σε δυνατότητα ενισχύσεων λόγω της απόλυτης και καταλυτικής κυριαρχίας των Τούρκων στην περιοχή της Ηπείρου. Αντίθετα οι ελληνικές δυνάμεις ήταν ανεπαρκείς, κατά πολύ ασθενέστερες και δεν είχαν καμιά δυνατότητα ανεφοδιασμού και ενισχύσεων.

Η ανεπαρκής και πρόχειρη οργάνωση, συγκρότηση, εκπαίδευση, προετοιμασία και εξοπλισμός του ελληνικού εκστρατευτικού σώματος. Σύμφωνα με μαρτυρίες της εποχής το εκστρατευτικό σώμα ήταν ανεκπαίδευτο και απροετοίμαστο για τη διεξαγωγή τακτικών πολεμικών επιχειρήσεων και την επιτυχή αντιμετώπιση υπέρτερου σε δύναμη εξοπλισμό τακτικού τουρκικού στρατού.

Η διαφορετικότητα των ανδρών του εκστρατευτικού σώματος όσον αφορά στην πολεμική εμπειρία και στην τακτική του πολέμου. Οι Φιλέλληνες πολεμούσαν “εκ του συστάδην”, ήτοι σώμα με σώμα, ενώ οι άτακτοι των Ελλήνων από απόσταση και μέσα από προμαχώνες και ταμπούρια.

Η παντελής έλλειψη ύπαρξης τακτικού σχεδίου επιχειρήσεων με συνέπεια την αδυναμία συντονισμού, επικοινωνίας και λήψης αποφάσεων στο πεδίο της μάχης.

Τέλος, η κυριότερη αιτία της ήττας ήταν ότι η ελληνική δύναμη δεν είχε ικανό και εμπειροπόλεμο αρχηγό – ηγέτη. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος δεν ανταποκρίθηκε ούτε κατ’ ελάχιστον ως στρατιωτικός ηγέτης. Ανέλαβε την αρχηγία της εκστρατείας για τα πολιτικά του και μόνον σχέδια και στην κρίσιμη και αποφασιστική μάχη του Πέτα άφησε επικεφαλής του Νόρμαν, ικανό μεν στρατιωτικό, αλλά χωρίς γνώση των ελληνικών συνθηκών και ιδιαιτεροτήτων. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος επέλεξε και προτίμησε με το επιτελείο του και την προσωπική του φρουρά να καταφύγει σε ασφαλές μέρος μακριά από το πεδίο της μάχης, στο χωριό Λαγκάδα του Μακρυνόρους, όπου και υποδέχτηκε τα γυμνά, ανυπόδητα και νηστικά υπολείμματα – λείψανα του εκστρατευτικού του σώματος.

Γενικά, ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος ενήργησε την εκστρατεία χωρίς μελέτη και σχεδιασμό, παρέμεινε μακριά από το πεδίο της μάχης και μετά την καταστροφή επέστρεψε στο Μεσολόγγι, όπου παρέμεινε αρκετόν χρόνον, διότι δεν τολμούσε μετά την συμφοράν, για την οποία είχε την αποκλειστική ευθύνη, να εμφανισθεί στην έδρα της Κυβέρνησης.

Τα Αποτελέσματα της Μάχης

Τα αποτελέσματα της καταστροφής του Πέτα ήταν οδυνηρά για τον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων και οι απώλειες σε έμπυχο δυναμικό του εκστρατευτικού σώματος μεγάλες.

Χάθηκε το μεγαλύτερο μέρος των Φιλελλήνων, η μισή δύναμη των Επτανησίων και το ένα τρίτο της δύναμης του τακτικού Συντάγματος.

Οι Τούρκοι επέστρεψαν στην Άρτα με μεγάλο αριθμό λαφύρων και την σημαία των Φιλελλήνων.

Εξέλειψε οριστικά για τον απελευθερωτικό αγώνα το Σούλι, το οποίο μόνο του, αποκομμένο, απομονωμένο και χωρίς καμιά ελπίδα βοήθειας αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει.

Ελευθερώθηκε ο δρόμος για τον Κιουταχή και τον Ομέρ Βρυώνη, οι οποίοι ανενόχλητοι πια πέρασαν στην Ακαρνανία και πραγματοποίησαν των πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου.

Επίμετρο

Οι Έλληνες δεν αποθαρρύνθηκαν από την καταστροφή της μάχης του Πέτα, αλλά με μεγαλύτερη πίστη στα δίκαια του αγώνα τους και στις εθνικές παραδόσεις τους συνέχισαν τον πανεθνικό ξεσηκωμό και πραγματοποίησαν το θαύμα, την απελευθέρωση του υπόδουλου ελληνισμού. Στα 400 χρόνια της σκληρής τουρκικής σκλαβιάς κράτησαν την χριστιανική τους πίστη και πίστεψαν στα αγαθά της ελευθερίας.

Η επανάσταση του 1821 δεν ήταν μόνο πόλεμος, ανδραγαθήματα, ηρωισμοί, αυτοθυσία και απώλειες ανθρώπινης ζωής σε ένα δίκαιο και αποφασιστικό αγώνα, αλλά ήταν και οι αξίες και ιδέες για την ελευθερία, την ενότητα και τη δικαιοσύνη, οι οποίες είναι συνεχώς παρούσες και πάντοτε επίκαιρες.

Η εθνεγερσία του 1821 αποτέλεσε και αποτελεί σύμβολο των αγώνων και της ελευθερίας των λαών.

Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2021

ΠΗΓΕΣ

- Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό “ΗΛΙΟΥ” {Τόμος ΕΛΛΑΣ “Α”}.
- Τζουμερκιώτικα Χρονικά {Τεύχος 6}.
- Περιοδικό “Ε – Ιστορικά”.